

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นทรัพยากรหลักที่จะนำพาประเทศไปสู่ความสมดุลและความยั่งยืน การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการส่งเสริมศักยภาพของประชากรในประเทศในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนาคนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้สามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ ให้มีการวางแผนในการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 พัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนที่มีคุณภาพในอนาคต สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน พัฒนาคนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน โดยเฉพาะทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน สำหรับวัยแรงงาน เน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดงานทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ ทักษะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ มีการเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเป็นแผนปี พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ในระยะยาวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ทั้งที่อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการและนอกกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาและเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” มีการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายเพื่อให้ผู้เรียน

แต่ละระดับการศึกษา ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และมีคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มุ่งองค์ความรู้ที่สำคัญตลอดจนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งทักษะการดำรงชีวิต และทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ

กระแสการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและภาคเศรษฐกิจบริการที่มีการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ทำให้ความรู้และนวัตกรรมเข้ามาแทนที่ภาคเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงวิถีในการทำงาน ดังจะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันทั้งในแง่การดำเนินชีวิตและการทำงานตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสังคม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คนที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้จึงจะประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดเป็นความท้าทายทางการศึกษาที่จะต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เด็กในยุคนี้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็น จึงเป็นสาเหตุให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนต้องปฏิรูปและเปลี่ยนแปลง ตลอดจนจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เท่าทันกับเหตุการณ์ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ประสงค์ พรหมเมตตา, 2562)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งบทบาทของสถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อผลิตนักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน มีคุณธรรมจริยธรรมได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้ โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นเยาวชนยุคใหม่ในยุคดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเพื่อความเจริญของสังคมของบุคคลและสังคม (สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์, 2560)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าหน่วยงานทางการศึกษาจะให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแม้ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในด้านการเข้าถึงการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา

รวมทั้งมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่ประเทศไทยก็ยังคงประสบความท้าทายอีกหลายประการ ด้วยนักเรียนจำนวนมากยังไม่มีทักษะพื้นฐานที่ควรจะมี ดังเช่น ทักษะการคำนวณและการอ่านเขียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะต่อยอดสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การปรับตัว การคิดเป็นระบบ การสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแนวโน้มต่อไปคนรุ่นใหม่จะเปลี่ยนงานข้ามสาขาอาชีพที่หลากหลาย ซึ่งทักษะในศตวรรษที่ 21 จะเป็นทักษะที่สามารถนำไปปรับใช้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ และสามารถนำไปใช้ได้ทันสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (อิวัจ เดลานี, 2562) สำหรับปัญหาส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นปัญหาทางด้านครูผู้สอน ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่มีความตระหนักถึงความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 แต่อาจประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ด้วยผู้สอนในปัจจุบันได้รับการสอนในสภาพแวดล้อมของระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นยุคที่เน้นการสอนบุคคลากรให้เป็นแรงงานที่ทำงานลักษณะซ้ำกัน จึงอาจจะส่งผลถึงผู้สอนที่ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม (ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ, 2560)

สำหรับสภาพพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตั้งอยู่บริเวณใต้สุดของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย เป็นพื้นที่ที่มีชนบทธรรมนิยม และประเพณีที่มีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย มีความเป็นอัตลักษณ์พิเศษเป็นของตนเอง (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ, 2549) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัชย์ ไวยวรรณจิตรและคณะ (2557) พบว่าการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น และมีอัตลักษณ์ทั้งด้านวิถีชีวิต ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย มีสถานศึกษาหลายประเภทหลายสังกัด อย่างไรก็ตาม สภาพการเรียนรู้ทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าพื้นที่อื่น ซึ่งพบว่าเป็นปัญหาด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลาหลายปีมาแล้ว (บรรจง ฟารุ่งแสง, 2550) สอดคล้องจนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปัจจุบัน จากข้อมูลการรายงานคะแนนเฉลี่ยผลสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เปรียบเทียบกับระดับประเทศ โดยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา โดยพิจารณาข้อมูลจากสำนักทดสอบทางการศึกษา (2558) ปีการศึกษา 2557 และข้อมูลจากสำนักงานศึกษาธิการภาค 8 (2561) ปีการศึกษา 2558-2560 และ พิจารณาจากข้อมูลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส (2563) ปีการศึกษา 2561 ผลการทดสอบในภาพรวมพบว่า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 จนถึงปีการศึกษา 2561 ค่าเฉลี่ยผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐานของนักเรียนในระดับชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 4 รายวิชาคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศทุกรายวิชาอย่างต่อเนื่อง

จากผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET)

ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 4 รายวิชา ที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนที่ยังขาดทักษะทางการคิดวิเคราะห์สอดคล้องกับแนวคิดของจิราภรณ์ ศิริทวี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2554) ที่ได้กล่าวถึงปรากฏการณ์ที่สำคัญด้านการศึกษา ในการที่เด็กไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการสอบต่ำจากผลสอบของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และอังกฤษ ทำได้ไม่ถึง 20% สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบัน ที่ยังขาดทักษะทางการคิดวิเคราะห์ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของถวิล อรัญเวศ (2560) ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ให้นักเรียนมีผลสอบ O-NET ต่ำไว้ว่า จากการวิเคราะห์ข้อสอบนั้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ แบบทดสอบ O-NET แนวทางการออกข้อสอบจะเน้นการคิดวิเคราะห์หาคำตอบมากกว่าการจดจำ ข้อสอบประเภทความจำมีน้อยมาก ดังนั้นเมื่อนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์แล้ว มีผลทำให้นักเรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์ เลือกคำตอบที่ถูกต้องได้ จากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ไว้ว่า ผลการทดสอบของนักเรียนเป็นปัจจัยหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของนักเรียนทางด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งทักษะดังกล่าว ถือเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในการสร้างนักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ที่ควรมีในภาพอนาคต และคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) ดังแนวคิดของชนาพร แสนสมบัติ (2559) ที่กล่าวถึงความสำคัญ of ทักษะทางการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าเป็นทักษะที่จะทำให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 กล่าวได้ว่าเป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความสำคัญต่อการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับประเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาทางการขาดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้วหากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไข ผลที่เกิดขึ้นจะส่งต่อเป็นปัญหาคุณภาพของเยาวชน ดังเช่นข้อมูลของแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ. 2562-2564 (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน, 2561) ที่ได้มีกรอบแผนการดำเนินงานจัดทำแผนเพื่อปรับเปลี่ยนให้ประชาชน มีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคมไทย มีทักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากกลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (2561) พบว่าประชาชนวัยแรงงานปัจจุบันจำนวนมาก

ยังขาดทักษะฝีมือแรงงาน องค์ความรู้ด้านวิชาการ และการบริหารจัดการแนวใหม่ในหลาย ๆ ด้าน อีกทั้งยังพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเพิ่มผลผลิต จึงทำให้ไม่มีความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ

จะเห็นได้ว่าการตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันในยุคศตวรรษที่ 21 โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ในโลกรแห่งความเป็นจริงและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ Active Learning เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหนึ่งที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้ผู้เรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นของตนเองตามความเข้าใจ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลของการปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำโดยผสมผสานเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการนำความรู้จากห้องเรียนสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและในโลกแห่งความเป็นจริง กล่าวได้ว่าเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งผู้สอนสามารถนำแนวคิด Active Learning มาประยุกต์ใช้ในห้องเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์, 2558)

จากข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้จัดทำนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นให้ผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) สูงขึ้น ได้มีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) โดยมีการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้กับผู้บริหารและครูของโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามโครงการจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) สู่คุณภาพไทยแลนด์ 4.0 โดยยึดหลัก “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2560 จนถึงปัจจุบัน จากรายงานผลการดำเนินโครงการดังกล่าว พบว่าการดำเนินงานของโครงการ ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพทั้งด้านผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในทางที่ดีขึ้น โดยผลการดำเนินงานทางด้านผู้เรียนในเชิงปริมาณ พบว่านักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้คะแนนเต็ม 100 ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ จำนวน 3 โรงเรียน และโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีค่าพัฒนาคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพิ่มขึ้นทุกเขต ส่วนผลการดำเนินงานทางด้านคุณภาพ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง โดยนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้หรือสื่อต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย นักเรียนมี

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา รู้จักการยอมรับ ความคิดเห็นที่แตกต่างภายในกลุ่มและยอมรับความคิดเห็นที่เป็นมติของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเรียน มีความกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบ มีความสนใจในการเรียน ตลอดจนนักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนมากขึ้น (สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) สู่คุณภาพไทยแลนด์ 4.0 โดยยึดหลัก “ศาสตร์พระราชา” เป็นโครงการที่มีการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารและความร่วมมือของชุมชนในโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาตามโครงการกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) สู่คุณภาพไทยแลนด์ 4.0 โดยยึดหลัก “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งจะมีกิจกรรมการพัฒนาผู้บริหารและครูของโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้วิธีการแบบ Active Learning กิจกรรมสร้างเครือข่ายทีมนิเทศจิตอาสาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกิจกรรมพัฒนานิเทศจิตอาสาประจำโรงเรียน แม้ว่าผลการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) สู่คุณภาพไทยแลนด์ 4.0 โดยยึดหลัก “ศาสตร์พระราชา” จะมีผลการดำเนินงานที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะการเรียนรู้ที่ดีขึ้น แต่ก็ยังไม่มีแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาแบบเป็นองค์รวมอย่างชัดเจน

ตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 มาตรา 39 ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษา รวมทั้งดำเนินการตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้นำสถานศึกษาของตนเองให้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนเอง (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556) มีกระบวนการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานที่กำหนด ให้ได้รับการพัฒนาในทุกด้านตามความสามารถในการจัดการศึกษา ซึ่งการพัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนนั้น เป็นผลมาจากการมีองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อรูปแบบในการบริหารโรงเรียน (นงลักษณ์ เรือนทอง, 2550) ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางอันจะส่งผลถึงการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่มีรูปแบบที่กำหนดอย่างชัดเจน เป็นเพียงแนวทางการพัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการทางการศึกษา สามารถเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่เหมาะสม ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต นำพาความเจริญก้าวหน้าเพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และชุมชนนำไปเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อนักเรียน
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ศึกษาแนวคิดด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสังเคราะห์แนวคิดของ North Central Regional Educational Laboratory and Metiri Group (2003), Organisation for Economic Co-operation and Development (2005), International Society for Technology in Education (2007), Dede (2005), Partnership for 21st Century Skills (2011), เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546), หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551), วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) และ วิจารย์ พานิช (2555) ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 2) ทักษะด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 4) ทักษะด้านการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่น 5) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ 6) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างของวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.2 ศึกษาแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสังเคราะห์แนวคิดของ Hanoverresearch (2011), Faulkner (2016), อนุชา โสมาบุตร (2556), สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557), ปรีดี บลิ้มสำราญกิจ (2560), อำไพ นงค์เยาว์ และคณะ (2560) และ สมศักดิ์ เอี่ยมคงศรี (2561) ประกอบด้วย 1) หลักสูตร สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การประเมินผลทางการเรียน 4) การพัฒนาคุณภาพของครู 5) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 6) งบประมาณเพื่อการศึกษา 7) ความร่วมมือของชุมชน

1.3 ศึกษาแนวคิดบริบทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสังเคราะห์แนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548), เอกรินทร์ สังข์ทอง (2551), เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552), สงวน อินทร์รักษ์ (2554), นันทพล วิทยานนท์ (2555), สำนักวิชาการ (2560), สิทธิชัย ทองมาก (2560), นันธิดา จันทรางศุ (2560), กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (2561) และ สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ข้อมูลทั่วไปของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) การจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) สภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5) สภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สำหรับวิเคราะห์ห้องปฏิบัติการเชิงยืนยันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าวิชาการของโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส ซึ่งกระจายอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 9 เขตพื้นที่การศึกษา เป็นจำนวน 322 โรงเรียน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 644 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าวิชาการของโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส ซึ่งกระจายอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 9 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน แบบชั้นภูมิเป็นรายจังหวัด และนำมาสุ่มแบบง่าย เลือกกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดตามสัดส่วนเพื่อให้สอดคล้องโมเดลอิสระ ซึ่งเป็นเทคนิคที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ประมาณ 15 - 20 คน ต่อ 1 ตัวแปรหรือไม่ต่ำกว่า 400 คน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) สำหรับการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรทั้งหมด

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

2.2.1 การประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 10 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) (Law et al., 1998) ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 3 ท่าน ครูผู้สอน 4 ท่าน และศึกษานิเทศก์ 3 ท่าน

2.2.2 การประชุมผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 11 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) (Law et al., 1998) ประกอบไปด้วย ผู้บริหารการศึกษา 1 ท่าน ผู้บริหารสถานศึกษา 4 ท่าน ศึกษานิเทศก์ 2 ท่าน ครูผู้สอน 3 ท่านและนักวิชาการทางการศึกษาที่มีความรู้หรือประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning 1 ท่าน

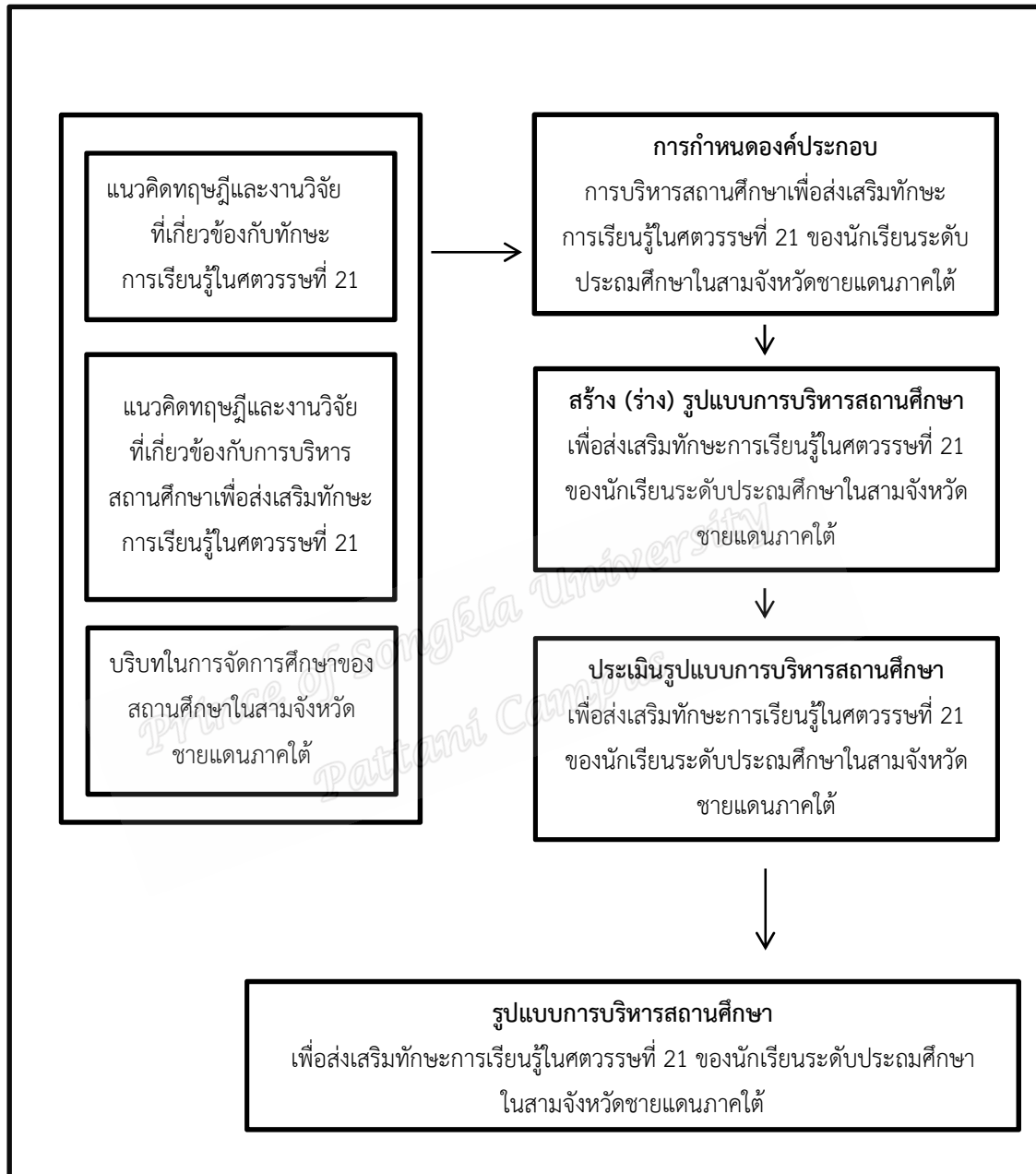
กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. กรอบแนวคิดด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย
 - 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 2) ทักษะด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 4) ทักษะด้านการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่น 5) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ 6) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างของวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์
2. กรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย
 - 1) หลักสูตร สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การประเมินผลทางการเรียน 4) การพัฒนาคุณภาพของครู 5) งบประมาณเพื่อการศึกษา 6) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 7) ความร่วมมือของชุมชน
3. กรอบแนวคิดบริบทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย
 - 1) ความเป็นมาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ข้อมูลทั่วไปของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) การจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) สภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5) สภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้อความหรือแผนภาพที่บ่งบอกถึงแนวทางในการปฏิบัติประกอบไปด้วยหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการวางแผนในการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตร มีการนำไปใช้ในสถานศึกษา และมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร นำไปสู่การสรุปผลในการใช้และให้ข้อเสนอแนะในการวางแผนเพื่อปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.2 การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เริ่มตั้งแต่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยี การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความเป็นพหุวัฒนธรรม มีการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเป็นไปเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การประเมินผลทางการเรียน หมายถึง การตัดสินผล ประเมินผลทางการเรียนของผู้เรียน โดยมีการกำหนดแนวทางการประเมินผลที่มีความสอดคล้อง ใช้วิธีการประเมินผลที่มีความหลากหลาย พัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้มีความเหมาะสม รวมถึงมีการกำกับ ติดตามการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้การตัดสินผลทางการเรียนของผู้เรียนเป็นไปในแนวทางที่มีความถูกต้องและเหมาะสมในการประเมินผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.4 การพัฒนาคุณภาพของครู หมายถึง การพัฒนาคุณภาพของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพครูที่มีความหลากหลาย เช่น การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการสร้างเครือข่าย การประเมินสมรรถนะและผลงาน ทั้งนี้เพื่อสร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21

2.5 งบประมาณเพื่อการศึกษา หมายถึง การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ โดยมีการวิเคราะห์ ค้นหาแนวทางในการจัดสรรงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูผู้สอน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ตลอดจนการส่งเสริมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ทั้งสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน สภาพแวดล้อมในการสร้างความรู้สึที่ดีในการอยู่ร่วมกันทั้งผู้เรียนและบุคลากรครูในโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านสื่อและเทคโนโลยีให้เหมาะสมเพียงพอ ตลอดจนการนำสภาพแวดล้อมทางด้านชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้นำมาใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2.7 ความร่วมมือของชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกภาคส่วน ทั้งการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณในการสนับสนุนโรงเรียน การร่วมนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน การมีส่วนร่วมของชุมชนอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.8 ทีมนิเทศจิตอาสา หมายถึง คณะกรรมการดำเนินงานนิเทศจิตอาสา ประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษาหลายฝ่ายร่วมกันทั้งระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับโรงเรียนในการดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการกำหนดคณะทำงาน มีการขับเคลื่อนสถานศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โรงเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากทีมนิเทศจิตอาสาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในยุคศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ด้านการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ด้านชีวิตและอาชีพ ด้านความเข้าใจความต่างของวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์และด้านคุณธรรมจริยธรรม

4. การประเมินรูปแบบ หมายถึง การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้หลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม มาตรฐานด้านความเหมาะสม มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ และ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์

4.1 ความถูกต้องครอบคลุมของรูปแบบ หมายถึง ความน่าเชื่อถือ ความได้
 เนื้อหาถูกต้องและครอบคลุมตามความต้องการที่กำหนดไว้

4.2 ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบทั้ง
 ทางด้านกฎหมายและคุณธรรมในการนำไปใช้รูปแบบ

4.3 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและ
 การนำไปปฏิบัติจริงของผู้นำไปใช้

4.4 ความมีประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความสามารถในการสนองตอบต่อ
 ความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

6. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ใน
 โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning
 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบไปด้วย 9 เขตพื้นที่การศึกษา
 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

7. โรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง โรงเรียนระดับประถมศึกษา
 ที่เข้าร่วมในโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา
 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบไปด้วย 9 เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส